

Sähköä ilmassa

Meillä on Suomessa noin 55 000 yrittäjän va-
je. Suomessa on lähes 230 000 yritystä, joista
valtaosa - noin 135 000 - on henkilöyhtiöitä
eli niissä varallisuus kerääntyy vastuulliselle yhtiömiehelle, ei yhtiölle. Noin 20 000 yritystä on pöytälaatikossa, niistä yksikään ei työllistä edes yhtä kokopäivätoimista henkilöä. Noin 95 000 osakeyhtiötä muodostaa yrittäjyyden "raskaan sarjan", jossa varallisuutta kerätään yritykseen, ei osakkaalle. Yrittäjä Suomessa on siis noin 200 000. Perheineen yrittäjät muodostavat lähes viidennesen tai ainakin kuudesosan koko kansasta.

Mutta totuus ei ole vielä tässä. Vain alle prosentti yrityskannastamme tekee kaksi kolmasosaa liikevaihdosta ja työllistää yli puolet yksityisen sektorin työvoimasta. Eli pääosa "taakasta" on liian harvoilla harteilla, vain muutamien tuhannen yrityksen vetovastuulla. Nämä yritykset ovat kansainvälisesti pieniä, mutta kansallisesti ja paikallisesti suuria, sillä Suomessa on vain runsaat 10 000 sellaista yritystä, joiden liikevaihto on yli miljoona euroa.

Yrittäjyyden suuri kansallinen ongelma on haluttomuus ja kyvyttömyys kasvaa. Tähän kysymykseen tulisi valtiovallan toisissaan paneutua. Ikävintä on, että hyvät menestystarinat halutaan pääosin pitää piilossa, sillä kateudeksi kutsuttu ilmiö vie yrittäjyydeltä happea. Kateutta on sellaisenaan sanana hyväksytty, mutta tarkastelemaan hieman analyttisemmin, mistä voi olla kysymys.

Ensinnäkin vasta 2000-luvulla Suomessa aletaan peruskoulussa ja keskiasteella sisällyttää opetussuunnitelmiin ja ammatinvalinnanohjaukseen yrittäjyys ja yrittäjän uravalinta.

Muistan hyvin, kun aikoinaan kouluun mennessäni minulta kysyttiin äidin ja isän ammatista. Isä oli antanut ohjeeksi, että vastaa siihen yrittäjä. Eipä kelvannut, mutta diplomi-insinööri kyllä kelpasi. Enkä minä nyt niin kamalan vanha vielä ole.

Yrittäjät voivat mennä toki itseensä, sillä vain harvat jaksavat käydä edes kerran vuodessa paikkakuntansa koulussa näyttyymässä yrittäjätöissä ja kertomassa nuorille yrittäjyyden hyvistä puolista. Nuorille yrittäjyyden roolimallit on voitava pelkistää yhtä kirkkaiksi kuin lentäjän, lääkärin, veturinkuljettajan, poliisin, sairaanhoitajan tai palomiehen uravalinnat.

Toiseksi, meillä ei ole avattu yhteiskunnassa omistajuuden käsitettä. Meillä ei ole haluttu eikä uskallettu keskustella yrittäjyyden ja omistajuuden välisestä suhteesta. Yrittäjän idea, oma työpanos, riski ja maine ovat keskeiset pääoman osatekijät. Yrittäjyys palkitaan onnistumisella, joka kartuttaa yrittäjän varallisuutta. Ellei tätä varallisuuden kasvuilmiotä - aineetonta ja aineellista - ole, yrittäjyyden happi loppuu. Ja se toimii kuten lentokoneen hätäohje: jotta pienet lapsetkin selviävät hapen äkillisestä vajauksesta, on äidin ensin kiinnitettävä oma happinaamarinsa ja vasta sitten lapsen naamari. Yhteiskunnassa toimimme päinvastoin.

Omistajuus onkin Suomessa hyväksytty vasta jonkinlaisen ryhmätyön kautta. Osuuskuntamuotoinen omistajuus, missä kukaan ei omilla kasvoillaan pääse määräysvaltavastuuseen, on ollut hyväksytty tapa. Varallisuuden on sallittu kertyvän yhteiseen, mutta ei yksityiseen laariin. Yksityinen menestyminen ja vaurastuminen ei ole sallittua.

Omistamiselle välttämätöntä happea on ollut yhteiskunnassamme niukasti. Siksi meidän on ollut välttämätöntä raivata sille elintila Perheyrytysten liiton perustamisella. Seuraava askel oli suomalaisen omistajuuden neuvottelukunnan perustaminen, joka on käsitettävä signaalina ymmärtää ja hyväksyä se välttämättömyys, että tämä maa tarvitsee lisää kasvullisia ja vastuullisia omistajia kaikissa eri muodoissaan.

Yrittämiseen kuuluu riski eli mahdollisuus erehtyä. Siinä on yritys-sanana sisältöön liittyvä toinen puoli. Yrittäjän koko omaisuus, energia ja nimi ovat pelissä. Perheyrittäjillä kyseessä ei ole vain oma nimi, vaan suvun nimi ja usein myös sen kautta kiinnekohdat paikkakunnan historiaan.

Meille on tähän yhteiskuntaan syntynyt ilmiö, jossa yrityksiä hoivaa lähes 45 000 julkisen sektorin neuvojaa. Se on varsin suuri luku, kun otetaan huomioon, että vuosittain rekisteristä poistuu noin 20 000 yritystä. Yritysneuvonnan paradoksi avautuu vasta sitten, kun ta-
juamme, että puolet perustetuista yrityksistä

kuolee ensimmäisen viiden vuoden aikana. Kun vuosittain perustetaan noin 25 000 uutta yritystä, kahdessa vuodessa se merkitsee yhtä yrityskuolemaa neuvojaa kohden.

Yrittäjäomistajien ryhmä tuo dynamiikkaa suomalaisen yhteiskuntaan. Pääosa näistä yrittäjäomistajista on perheyrytysten omistajia ja yrittäjiä, joiden elämäntyö jatkuu ja on tarkoitus jatkuu samassa perheessä ja suvussa. Pitkäjänteinen vastuullinen omistajuus on aina edellytys myös työn jatkuvuudelle.

Työntekijä ja työnantaja - kaksi eri roolia, jotka on usein asetettu toisilleen vastakohtiksi. Sanoissa on kuitenkin yhteinen tekijä eli TYÖ. Työ on yhteiskunnassa perustuslaissa määrätty valtakunnan erityisen suojeluun, aivan kuten työn tekeminen, mutta jostakin syystä työn antaminen ei ole suojattu vastaavassa merkityksessä, eikä omistaminen. Antaminen, varsinkin työn antaminen periaatteessa elämänuran mitaiseksi ajanjaksoksi ihmiselle, on sellainen vastuu, ettei siihen voi kouluttautua missään muualla kuin kenties perheyrytyksessä, jos sellaiseen sattuu syntymään. Työtä ei voi antaa ilman yrittäjyysriskiä ja sen voittamista.

Kun siis otetaan huomioon, kuinka yksityiskohtaisesti, kattavasti ja laajasti työn tekeminen ja siihen kouluttautuminen on yhteiskunnallisesti sementoitu, olisi korkea aika arvioida, kuinka omistajuuden pilareita voisi vahvistaa. Esimerkki epäkohdasta on, ettei perheyrytyksen omistaja voi kouluttaa jälkikasvuun verotuksessa vähennyskelpoisesti vastuulliseen omistajuuteen, elleivät he työskentele yrityksessä työntekijöinä.

Yrittäjäriskin voittaminen tulee entistä arvokkaammaksi saavutukseksi yhteiskunnassa. Kun yrittäjä pystyy luomaan työstä pysyvää varallisuutta, siis kapitalisoimaan työtään eli onnistuu työssään, yrittäjyys kypsyy omistajuudeksi. Usein yrittäjä siirtyy toiminimestä tai henkilöyhtiöstä osakeyhtiöön, jossa riski jaetaan. Kun kyseessä on yksityisyrittäjä, hänen oma henkilökohtainen varallisuutensa ja yrityksen varallisuus näin selkeästi erotetaan. Enää ei kyse ole samoista housuista ja niiden kahdesta taskusta. Kasvu yrittäjyydessä kyse on tästä.

Lähtövalaisuudessa suuri haaste on siinä, että noin 70 000 - 80 000 yritystä on sukupolvenvaihdoksen edessä. Näissä yrityksissä on kymmenen vuoden kuluttua uusi omistaja ja uusi meininki. Olemme aivan liian vähän pohtineet, mitä tämä merkitsee elinkeinoelämälle ja yhteiskunnalle. Onko sähköala pohtinut keskuudessaan, mitä tämä merkitsee? Veikkaan, että keskustelussa olisi koko ajan sähköä ilmassa.

ANDERS BLOM

toimitusjohtaja
Perheyrytysten liitto